

Živahen posvet o učbenikih za slovenščino

Dne 10. marca 1993 je bil na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani v okviru razstave Dnevi slovenskega izobraževanja '93 posvet o učbenikih za slovenski jezik in književnost v osnovnih in srednjih šolah. Udeležilo se ga je kar nekaj avtorjev: Janko Kos (tudi kot predsednik državne komisije za učbenike), Jože Toporišič, Janez Dular, Silvo Fatur, Gregor Kocijan, Stanko Šimenc, France Žagar, Alenka Kozinc, Vika Slabe, Berta Golob, Igor Saksida (in morda še kdo). Poleg avtorjev so bili prisotni še predstavniki Zavoda RS za šolstvo in šport, med njimi direktorica Branka Lovrenčič, (redki) učitelji, novinarji, založniki in nekateri didaktiki. Razmeroma pestra sestava udeležencev vzbuja upanje, da so vsaj o enem delu pedagoško-slavistične problematike, o kateri se sicer pogovarjamo predvsem sami med seboj, nekaj izvedeli in morda tudi razmišljali še v nekoliko širši, s šolstvom povezani javnosti.

Besedo so najprej dobili avtorji. V svojih prispevkih so pojasnjevali zamisli, ki so jih vodile pri pisanju učbenikov, in opozarjali na probleme, s katerimi so se pri tem srečevali. Tako so npr. govorili:

- o popravkih, ki jih pripravljajo za nove izdaje srednješolskih učbenikov za književnost — npr. ne bo več obravnave jugoslovanskih književnosti v posebnem razdelku, medtem ko posebne "ideološke sprostivne" niso potrebne, ker je v teh učbenikih ideoloških prvin "malo ali skoraj nič" (J. Kos);
- o nastajajočih učbenikih za pouk jezika v gimnazijah, ki bodo obsegali obravnavo jezikovnih ravnin (v prvem letniku glasoslovje, v drugem besedotvorje in besedoslovje, v tretjem oblikoslovje in skladnjo, v četrtem pa besediloslovje), poleg tega pa še sporočanje in zgodovino slovenskega knjižnega jezika ter ob njej sociolingvistična in pragmatična vprašanja; če bi bilo (finančno) mogoče, bi bila dobrodošla tudi di-

daktična (oblikovna) popestritev (J. Toporišič);

- o vsebinskem in didaktičnem konceptu novih beril za razredno stopnjo osnovne šole, ki so zbirke kakovostnih besedil starejše in sodobne slovenske mladinske književnosti, s postopnim širjenjem tematike in didaktičnega instrumentarija; v zvezi s tem pa o neustrezni "zlorabi" umetnostnih besedil za integrirani pouk, pri katerem naj bi le-ta po mnenju nekaterih služila kot ponazorilo naravoslovnih vsebin pri predmetu Spoznavanje narave in družbe, ter o neutemeljeni kritiki nekaterih novinarjev, ki učbenike populistično kritizirajo, ne da bi jih poznali ali se pozanimali za analize njihove odmevnosti med uporabniki (I. Saksida);
- o sprejemanju novih beril za predmetno stopnjo osnovne šole med učitelji, o njihovi slabi seznanjenosti s popravki in izboljšavami v berilih po prvi izdaji in o tem, da učenci beril ob koncu leta ne bi smeli vračati, ampak bi ta morala biti del njihove osebne knjižnice; pa še o slabi družbeni skrbi za avtorja in nastajanje učbenikov v celoti, za kar bi po strokovni in organizacijski plati morala skrbeti posebna državna inštitucija (G. Kocijan);
- o možnosti upoštevanja tujih učbeniških vzorcev, npr. po oblikovni in po didaktični plati zavidljivo izdelanih italijanskih, ki jih očitno pripravljajo skupine avtorjev v boljših razmerah kot pri nas (F. Žagar);
- o potrebi po pomensko-funkcijski zasnovanosti slovnicega pouka in učbenikov (V. Slabe).

Poleg avtorjev so v razpravi sodelovali tudi drugi udeleženci. Iz vsega, o čemer so govorili bodisi avtorji bodisi drugi razpravljalci, je tako mogoče poleg informativnega pregleda učbeniške problematike izluščiti tudi nekatera druga aktualna vprašanja pouka slovenskega jezika in

OCENE IN POROČILA

književnosti v osnovni in srednji šoli. Povzemi-mo jih le nekaj:

1. Ali je pogosto slišani očitek o ideološkosti pouka slovenskega jezika in književnosti v (pol)preteklosti upravičen in koliko? - Najbrž bi bile za tak odgovor potrebne izčrpne analize učbenikov in drugih dejavnikov pouka - teorije pouka, učnih načrtov, poučevanja. (J. Kos, B. Krakar-Vogel).

2. Kaj je vzrok za "kulturno nepismenost" med Slovenci, ki se jim celo v javnosti dogaja, da ne vedo imena prve slovenske knjige? Je vzrok premajhno poudarjanje teh dejstev v šoli, "ideo-loški molk" v preteklosti ali morda prenasiče-nost pouka s pomembnostno nediferenciranimi podatki, zaradi česar učencem izpuhtijo iz spo-mina tako bolj kot manj pomembni? (M. Gros-man, J. Toporišič, B. Krakar-Vogel).

3. Ali lahko književnodidaktična usposobljenost učitelja (in avtorja učbenika) prispeva k spodbu-janju književne kulture pri učencih in k temu, da bi se učenci do literature opredeljevali na podla-gi lastnega kakovostnega branja, ne pa avtorita-tivnih učiteljevih mnenj? (M. Grosman, J. Lipnik, B. Krakar-Vogel).

4. Kakšna je vloga odlomka v berilu in ali je treba obravnavati vsa besedila, ki so v berilih? (I. Saksida, M. Grosman, J. Toporišič).

5. Ali in zakaj bi bilo treba ločiti pouk jezika in književnosti? (J. Toporišič).

6. Kako organizirati jezikovni pouk - naj bo to predvsem pouk o jeziku kot sistemu znamenj, kakor je pri nas zdaj, ali pa naj bo predvsem pouk jezika kot sredstva za sporazumevanje, kakor ga pojmuje sodobna teorija tega pouka in kakor ga ponekod tudi izvajajo? (M. Križaj-Ortar, F. Žagar, V. Slabe, B. Krakar-Vogel).

Na zadnje vprašanje je v svoji analizi osnov-nošolskih učbenikov še posebno nazorno opo-zorila M. Križaj-Ortar. Bila je edina, ki v prikazu učbenikov ni nastopila kot avtorica, ampak kot raziskovalka in kritičarka. Ker vsebuje njen prispevek celovitejši pregled jezikovnih učbeni-kov za osnovno šolo, ker je tehten prikaz nji-hove didaktične in vsebinske zasnove in ker kaže različne možne pristope k jezikovnemu pouku, zaradi česar lahko spodbudi razpravo o sedanjem in prihodnjem pouku jezika v osnovni in srednji šoli, ga objavljamo v celoti.

Boža Krakar-Vogel

Filozofska fakulteta v Ljubljani

Popravek

GOVORNO VEDENJE PRI SLOVENCIH V NEMČIJI

V članku *Govorno vedenje pri Slovencih v Nemčiji* avtorice Uršule Krevs (JiS 38/1992-93, str. 209-220) je pri navedbi literature na str. 220 pomotoma izpadla diplomska naloga Andreje Gantar *Zavest o slovenskem jeziku in jezikovna kultura Slovencev*, Ljubljana, Filozofska fakulteta, 1989.

V angleškem in slovenskem povzetku je napačno napisan avtoričin priimek. Pravilno je Uršula Krevs.